

17 09 2019

Харчанд баъди хаводиси пурталотуми шикасти давлати Иттиходи Шӯравӣ кулли кишварҳои аъзои он яқояк истиклолият ба даст оварда, роҳи таракқиёташонро мустакиман мушаххас намуданд, аммо сарнавишти Тоҷикистон комилан дигаргуна сурат гирифт. Марҳилаи аввали даврони истиклол фочиа дошт: фочиаи табдил шудан ба эпитсентри бархӯрди манофеи абаркудратҳои минтақа.

Бо вучуди он ки дар илмҳои сиёсӣ чомеашиносӣ ин нукта мудом мавриди баҳс қарор мегирад, аммо маҳз ду омил барои Тоҷикистон ва мардуми дорои таърихи чандинҳазорсолаи он халқунанда буд: яке зуҳури хиради азалии мардумӣ ва дуюм, шахсияти начотбахше дар мисоли Эмомалӣ Раҳмон, ки асоситарин нукоти татбиқи ин хиради азалиро дар ҳеш таҷассум мекард.

Дар тафовут аз чомеаҳои ғарбӣ, ки фардгарой ё индивидуализми биологӣ асоси пешрафти онҳост, дар Шарқ ҳамеша чомеаҳои суннатгаро бар асоси раҳбарии шахсиятҳои фавқулода окилу хушманд ва фарохназар бо усули хирадсолорӣ рушд мекарданд. Хадди ақал ду шароите лозим буд ва ҳаст, ки фаъолияти пурсамари ин навъ шахсиятхоро таъмин карда бошад: яке истеъдод ва маҳорати раҳбарӣ нисбат ба дигарон

афзалтар бошад ва дигаре – сохти ичтимои мавҷуда набояд монеаи ибтикороти ӯ гардад.

Агар шарти аввал ба сатхи донишу хирад ва заковату таҷрибаи ӯ марбут бошад, пас, шарти дуюм, инак, чоряк аср аст, ки дар холи таҳаввулоти доимӣ қарор дорад. Сохти ичтимоии Тоҷикистон зеро роҳбарии Эмомалӣ Раҳмон марҳила ба марҳила аз лиҳози шаклу муҳтаво рӯ ба ҷониби инсонпарварӣ ниҳода, идеали ин ҷомеа таъмини зиндагии шоиста барои ҳар як шаҳрванд муайян шудааст. Як вижагии ҷомеаи суннатӣ ҳамин аст, ки шахсиятҳои фавақулода бузург дар анбуҳи мардум зуд маълум мегарданд ва ба қудрати миллӣ мубаддал мешаванд.

Қудрати миллӣ гуфта, мо нерумандии инсонро бар хираду шуур нисбат ба инсонҳои дигар дар назар дорем. Мо танҳо як паҳлуи таърифи шууро дар назар дорем - муносибати оқилонаву одилона ба воқеиятро. Барои ин қудрат омилҳои инсонӣ, характери миллӣ, сатхи аҳоли, майли одамон ба тарзи илмии тафаккур, рӯйдодҳои атрафҳо ба тарзи воқеӣ баҳогузори қардан ва ба он дар асоси манфиатҳои миллӣ таассуроти мувофиқ нишон додан муҳимтарин аносир аст.

Инро таърих борҳо исбот қардаст, воқеан, шояд қонунмандӣ ва ё парадокси таърих бошад, ки Эмомалӣ Раҳмон дар интиҳои садаи ХХ ҳамоно миссияи таърихиеро анҷом дод, ки соли 888-ум Исмоили Сомонӣ анҷом дода буд. Маҳз тавассути истеъдоди фавақулодаи роҳбарӣ ва дастгирии оммаи мардум, билҳоса ҳунармандон, аввалин давлати мутамаркази тоҷикон таъсис ёфт. Шираш ҳамин буд, ки «то вақте зиндаам, қалъаи Бухоро ман ҳастам». Эмомалӣ Раҳмон низ давлати фурупошида ва мардуми қаророни аз ҷанг наҷмедшударо ба ҳам овард ва шире миёни мардум ниҳод, ки «ман ба Шумо сулҳ меорам ва дар ин роҳ лозим шавад, ҷон месупорам».

Маҳз таҷрибаи ҷомеаи солҳои аввали истиқлолият дарунмои сиёсати инсонмехварии Эмомалӣ Раҳмонро таркиб доданд: бо вучуди мушкилоти иқтисодӣ тавачҷуҳи ҳоса ба илму фарҳанг дода шуд. Барои Сарвари давлати Тоҷикистон раҳиҳои пурра аз гирдобҳои таассубу ҳурофот, ки сабаби аслии низои панҷсолаи тоҷикон буд, танҳо тавассути густариши илм, тайёр намудани насли нави мутахассисони донишманд, ба қор андохтани барномаҳо ва консепсияҳои фаро гирифтани дониш, забонмӯзӣ ҳамаҷун воситаи шиноҳти дунё, таъсиси даҳҳо донишгоҳҳои наҷ вобаста ба тақозои иқтисоду иҷтимоӣ, фириқодани толибилмон ба мақотиби олии мамолиқи ҳориҷӣ ва вобаста ба ин ибтиқор таъсис додани стипендияи вижаи президентӣ, ташкили қвотии маҳсус қихати осон қардани мушкили таҳсили духтарон ва писарон аз манотиқи дурдаст, бастании садҳо созишномаҳо қихати доду ситади илмиву фарҳангӣ ва мубодилаи донишҷӯёну уқодони мақотиби олии имқоният дошт.

Ҳама паҳлуҳои ин сиёсатро, ки онро қўтоҳ метавон сиёсати маорифпарварӣ ё рўшангарӣ гуфт, дар ин муҳтасар аён қардану шарҳ додан имқон надорад. Ҳаминаро метавон таъқид қард, ки барои Сарвари давлати Тоҷикистон қихати татбиқи ин сиёсат аз ибтидо то қунун тақя қардан ба зиёиёни донишманд - уқодони мақотиби олии, қормандони илмии соҳторҳои Академияи илмо, шоирону наҷсандагон принципи асосии фаъолият буд ва то қунун идома дорад. Барои мисол тавачҷуҳи Пешвои миллатро ба Донишгоҳи миллии Тоҷикистон намуна овардан қофист. Муҳаббатун самимияти Пешвои миллатро ба аҳли зиёи ДМТ аз шумораи сафарҳо ва воҳўрию мулоқотҳош бо уқодону донишҷӯёни ин

боргохи маърифат метавон маърифат кард. Ханӯз чомеа ба созишномаи умумии истикрори сулҳ дастёб нашуда, мохи феввали соли 1997 мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо фармони махсус номи ин муассисаи таълимию илмиро тағйир дод: Университети давлатии Тоҷикистон ҳамчун муассисаи таълимии худмухтор унвони расмии Донишгохи давлатии миллии Тоҷикистонро гирифт. Баъдан, соли 2008-ум бо Фармони нави Сарвари давлат (аз 28.10.2008) номи расмии ин таълимгоҳ Донишгохи миллии Тоҷикистон муқаррар гардид. Бозиди Сарвари давлат аз донишгоҳ 12-уми сентябри соли 1998 ба ифтихори 50-умин солгарди таъсиси ин ниҳоди таҳсилотӣ ва, баъдан, солҳои 2007, 2008, 2010, 2015 вобаста ба бунёди биноҳои нави таълимӣ ва иброи назарияҳои нави Сарвари давлат роҷеъ ба тақмили илму маориф амалӣ шудаанд. Як қузъиёти чунин муҳаббати самимии Президент нисбат ба Донишгохи миллии шояд он бошад, ки он кас ҳамин донишгоҳро хатм кардаанд. Аммо дар манзараи умум ин далел хеле қузъӣ менамояд. Муҳим ин аст, ки Пешвои миллат ҳама орзуву ормон ва гоҷҳои нави давлатдориро дар соҳаи илму маориф қабл аз дигар сохторҳо маҳз дар Донишгохи миллии меҳодад татбиқ кунад, зеро ба зарфияти илмиву таҳсилоти он итминони бештар дорад.

Назари қуллии Сарвари давлат ҳамин аст, ки бе ислоҳоти бомаром ва пайваस्ताи маориф давлат пеш нахоҳад рафт, миллат қомеъ нахоҳад шуд. Аз ин рӯ, дар консепсияи маорифпарваронаи Пешвои миллат ҳамин ислоҳот - ислоҳоти доимии соҳаи маориф дар мадди аввал аст;

дум, ба иҷрои ҳадафҳои стратегии давлат равона намудани илмҳои бунёдист; сеюм, таъмини ҳифзи арзишҳои милливу фарҳангӣ тавассути се ниҳод - чомеа, мактаб ва оила;

чорум, баланд бардоштани мақоми забони давлатӣ, дар зехну шуури аҳли чомеа устувор намудани мафкураи миллии ва гоҷҳои милливу ватандӯстона;

панҷум, вусъати қорҳои ташвиқотию тарғиботӣ ба хотири аз ҳама гуна равиҳои ҳуросотӣ ва ифротӣ ҳифз намудани шаҳрвандон...

Ва бовари Сарвари давлат ба ин аст, ки ҳамаи ин ҳадафҳо бидуни таҳқиқоти муқаммал ва густурдаи олимони соҳаҳои гуногуни илму фарҳанг - файласуфону чомеашиносон, иқтисодшиносон, равоншиносону забоншиносон ва намояндагони улуми тарбияву тадрис имқонпазир нахоҳад буд.

**Муҳаммадюсуф ИМОМЗОДА,
Хафиз РАҲМОН**